

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

ZAGADNIENIA GOSPODARCZE

w świetle
prasy i literatury ekonomicznej zagranicą

W A R S Z A W A

ROK III.

15 LISTOPADA 1948

NR 21

Warszawa, dn.15 listopada 1948 r.

ZAGADNIENIA GOSPODARCZE

'w świetle prasy i literatury ekonomicznej zagarnicą

Nr.21

Rok III

S p i s r z e c z y :

KAMEN KAMENOW
Dyrektor Zarządu
Bułgarskiego Banku
Inwestycyjnego

"Istota i funkcje Bułgarskiego Banku Inwestycyjnego"

(Pari i Kredit Nr.1/1948)

KAMEN KAMENOW, Dyrektor Zarządu
Bułgarskiego Banku Inwestycyjnego

ISTOTA I FUNKCJA BUŁGARSKIEGO BANKU INWESTYCYJNEGO

Pari i Kredit
Nr.1, 1948 r.

Ujęcie życia gospodarczego w ramy gospodarki planowej pozwoli nam osiągnąć w ciągu jednego lub dwu dziesięcioleci to, co w innych państwach wymagało by lat stu. Rozwój ekonomiczny naszego kraju szybko zbliża się ku socjalizmowi. Ażeby go zrealizować, nieodzownym staje się poznanie nowych metod i zasad pracy w zakresie planowanych inwestycji oraz akumulacji koniecznych środków. Zagadnienie planowej gospodarki obejmuje więc i problemy systemu finansowego, którego zadaniem jest wskazanie źródeł akumulacji rezerw oraz kontrola nad dystrybucją środków państwowych i społecznych.

Pełne zrealizowanie planowanych inwestycji wymaga wykrycia i zmobilizowania wszystkich źródeł finansowych, a zamiast wykorzystywać te wpływy chaotycznie, należy przelewać je do jednego wspólnego zbiornika i stąd rozdzielać i nasycać nimi te zaplanowane obiekty inwestycyjne, które zaspokoją w całości i trwale zgłoszone potrzeby.

Nacjonalizacja banków centralizuje rezerwy finansowe republiki, otwiera możliwości planowego finansowania i kredytowania produkcji i inwestycji. Zamiast istniejącego dotychczas bezplanowego kredytowania, które w większej części nasyci i podtrzymuje różnorodną inicjatywę prywatną - nowy system stawia wszystko pod znakiem celowości i służy tylko potrzebom gospodarstwa narodowego, ze szczególnym uwzględnieniem korzystnych dla narodu inwestycji, które zmieniają gruntownie obraz naszego państwa.

Centralnym punktem socjalistycznej gospodarki jest budżet. Obejmuje on wszystkie przychody i rozchody republiki, przeznaczone w planie narodowo-gospodarczym na cele finansowania i kredytowania budownictwa, produkcji oraz planową dystrybucję materiałów wszelkich kategorii. Realizując to wszystko, banki stają się akumulatorami, kasjerami i księgowymi państwa.

Wszystkie przychody budżetowe gromadzone są w bankach i stam-

tań są rozdzielane według swego przeznaczenia zgodnie z planem narodowo-gospodarczym i wskazaniami Ministerstwa Finansów.

Bułgarski Bank Inwestycyjny jest organem inkasowym i równocześnie aparatem rozdzielnym przy rozchodowaniu sum budżetowych w części przeznaczonej do finansowania inwestycji, Wpływają do niego wszystkie środki przeznaczone na inwestycje. On wypłaca sumy asygnowane na te cele i prowadzi szczegółowe rachunki przychodu i rozchodu dla wszystkich inwestycyjnych źródeł republiki.

Na Banku Inwestycyjnym ciąży obowiązek kontrolowania/właściwego wykorzystywania środków przewidzianych na inwestycje zgodnie z państwowym planem gospodarczym.

Na mocy ustawy o bankach Bułgarski Bank Inwestycyjny jest instytucją autonomiczną i posiada osobowość prawną. Bank ten tworzy swój kapitał zakładowy i fundusze samodzielnie oraz jest zbiornikiem innych obcych rezerw, służących kredytowaniu gospodarki narodowej.

Bankiem kieruje Prezes przy pomocy czterech dyrektorów, dzielących między siebie zarząd dyrekcją i agendami banku.

Agendy zgrupowane są w czterech dyrekcjach o 9-ciu wydziałach, a mianowicie:

1. Dyrekcja administracyjna, której zadaniem jest sporządzanie i kontrolowanie budżetu banku, prowadzenie polityki personalnej, organizowanie księgowości, planowania, statystyki i propagandy.
2. Dyrekcja finansowa, do której należy administrowanie całością źródeł finansowych banku, którymi są: odpisy amortyzacyjne, fundusze, rezerwy, wpływy z ubezpieczeń od wypadków, dotacje z budżetu państwowego, opieki mieszkaniowej itp.
3. Dyrekcja finansowania i kredytowania przemysłu, elektryfikacji itp. obejmuje finansowanie i kredytowanie inwestycji w przemyśle, elektryfikacji, górnictwie, komunikacji, handlu oraz krótkoterminowe kredytowanie organizacji i zjednoczeń budowlano-montażowych, przeprowadzanie kontroli w dziale inwestycyjnym.
4. Dyrekcja finansowania i kredytowania rolnictwa i budownictwa mieszkaniowego obejmuje: finansowanie i kredytowanie budownictwa i inwestycji we wszystkich typach gospodarstwa rolnego, melioracji, budownictwa kulturalnego i społecznego. Ponadto dyrekcja ta finansuje i kredytuje budownictwo mieszkaniowe.

Wewnątrz organizacji Bank rozplanowuje pracę przy pomocy specjalistów i dobrze przygotowanych urzędników. Coroczne opracowywanie

są ogólnie sprawozdania ze stanu finansów w dziale wykonania planu gospodarczego. Materiały te służą za podstawę do wewnętrznej racjonalizacji pracy w banku.

Plan pracy produkcyjnej obejmuje zasadnicze zadania bankowe: przewiduje rozmiary finansowania i kredytowania, wskazuje możliwości skupiania i akumulacji największej ilości środków, reguluje organizację pracy, jej racjonalizację itp.

Plan finansowo-wynikowy obejmuje przebieg do osiągnięcia działalności bankowej. Przewiduje on stałą kontrolę nad wynikami w aktywach i pasywach oraz zawiera wskazówki dla wszystkich agend banku w zakresie uzgadniania każdego zadania banku z poszczególnymi wytycznymi planu.

Organizacja rachunkowości banku jest oparta na takich zasadach, które pozwalają na stałą kontrolę nad wykonaniem planu gospodarczego łącznie ze wszystkimi szczegółami, którymi mogą się interesować urzędy lub przedsiębiorstwa w dziedzinie rachunkowości, dotyczącej inwestycji krótkoterminowego kredytu dla organizacji budowlano-montażowych.

Planową działalność banku, bilans i inne szczegóły odzwierciedla dobrze opracowany materiał statystyczny, który jest zawsze dostępny zarówno dla czynników bankowych, jak i dla wszystkich urzędów zainteresowanych w wykonaniu planu gospodarczego.

W ogólności ustrój i organizacja Bułgarskiego Banku Inwestycyjnego oparta jest na zupełnie nowych zasadach, które wykluczają dotychczasowe pojęcie banku w systemie kapitalistycznym. Nowa struktura banku jest w zupełności przystosowana do przyszłego socjalistycznego ustroju republiki ludowej. Każdy jego sektor jest ogniwem i regulatorem funkcji finansowo-gospodarczych pełnionych w sferze planowych inwestycji.

Na Bułgarskim Banku Inwestycyjnym ciąży obowiązek gromadzenia wszelkich środków, przewidzianych dla odbudowy i powiększania majątku państwowego oraz kontroli nad terminowym wpłacaniem ich do banku. Źródłami środków na cele inwestycyjne są:

- a. wpływy państwowe, rad okręgowych i gminnych,
- b. fundusze przeznaczone na inwestycje,
- c. części odpisów amortyzacyjnych,

- d. części funduszków ubezpieczeń od wypadków w przedsiębiorstwach gospodarczych,
- e. własne środki i inne rezerwy wewnętrzne przedsiębiorstw, przeznaczone na inwestycje,
- f. części środków obcych, z których korzystają przedsiębiorstwa,
- g. praca ochotnicza ludności (brygady),
- h. lekaty opieki mieszkaniowej,
- i. rezerwy instytucji państwowych i społecznych, z natury swej mogą być użyte na inwestycje długoterminowe,
- j. kapitał zakładowy i fundusze B.B. Inwestycyjnego,
- k. pożyczki Bułgarskiego Banku Narodowego,
- l. pożyczki obligacyjne.

Ogółem Bułgarski Bank Inwestycyjny akumuluje wszystkie rezerwy oszczędności i odpisy, które są przewidziane i mogą służyć dla finansowania inwestycji oraz kontroluje ich prawidłowe wykorzystanie.

Przejdziemy obecnie do przeglądu wymienionych źródeł po kolei:

A. Budżet i asygnowania budżetowe.

Jak już wyżej wspomnieliśmy, główne miejsce w systemie finansowym republiki ludowej zajmuje budżet. Budżet gromadzi wpływy od organizacji gospodarczych i osób prywatnych. Budżet jest najważniejszym źródłem nowych inwestycji na zasadzie skrupulatnego przestrzegania systemu rozdziału środków obiegowych i rezerw materialnych, zgodnie z państwowym planem gospodarczym.

Organizacje gospodarcze biorą udział w części przychodowej budżetu drogą wpłat określonych danin, podatków, opłat, potrąceń itd., a równocześnie organizacje te drogą asygnowań z sum budżetowych otrzymują środki na nowe inwestycje i odbudowę.

Sumy należące do budżetu państwowego wpłaca się do Bułgarskiego Banku Narodowego, który spełnia rolę kasjera państwowego. W ten sposób osiąga się oszczędność wydatków na utrzymanie aparatu finansowego, a z drugiej strony daje się bankowi możliwość wykorzystania środków budżetowych do celów kredytu krótkoterminowego.

Zgromadzone w Bułgarskim Banku Narodowym środki budżetowe, są zgodnie z planem, stawiane do dyspozycji Bułgarskiego Banku Inwestycyjnego.

Finansowanie zaplanowanych inwestycji ze środków budżetowych odbywa się na zasadach następujących:

Każde Ministerstwo opracowuje szczegółowy inwestycyjny plan na rok bieżący. W planie tym wymienione są konkretne obiekty i oznaczona jest wysokość rozchodów przewidzianych na budowę, sprzęt, materiał, robocizną itp. Przy określaniu wysokości wydatków wyodrębnia się sumy, które zostaną pokryte ze środków własnych i innych rezerw wewnętrznych, a następnie określa się wysokość wydatków z sum budżetowych, lub też niezbędną wysokość kredytu.

Projekty i plany poszczególnych ministerstw i urzędów podlegają zasadniczemu rozpatrzeniu i zatwierdzeniu przez Państwową Komisję Planowania, która łącznie z ministerstwem finansów segreguje te plany i, zależnie od możliwości materialnych oraz zgodnie z duchem planu gospodarczego - wyznacza obiekty inwestycji w każdym ministerstwie lub urzędzie.

Po zatwierdzeniu budżetu państwowego ministerstwo finansów wysyła specjalne zlecenia do Bułgarskiego Banku Inwestycyjnego, oznaczając wysokość środków, przewidzianych w budżecie na finansowanie zaplanowanych inwestycji. Dla poszczególnych ministerstw i urzędów sporządza się wykazy zatwierdzonych pozycji budżetowych i inwestycji, jakie przewiduje się w planie gospodarczym.

Równocześnie Bułgarski Bank Inwestycyjny otrzymuje od ministerstwa finansów limity na budowę dla poszczególnych ministerstw i urzędów. Pojęcie limitu oznacza zezwolenie ministerstwa finansów na korzystanie ze środków przewidzianych w danym okresie na dany obiekt budowlany dla każdego ministerstwa, urzędu czy przedsiębiorstwa.

Wpływy budżetowe akumulowane w Bułgarskim Banku Narodowym i przeznaczone na finansowanie ruchu inwestycyjnego stawiane są periodycznie Bułgarskiemu Bankowi Inwestycyjnemu do dyspozycji, (na podstawie miesięcznych planów kasowych). Bank rozdziela te środki na zaspokojenie potrzeb inwestycyjnych zgodnie z planem gospodarczym, w ramach nadesłanych trzymiesięcznych limitów.

Procedura stosowana przy asygnowaniu sum budżetowych obowiązuje również przy podziale środków budżetowych rad okręgowych, gminnych i społecznych po wprowadzeniu odpowiednich zmian.

Wpływy budżetowe rad okręgowych i gminnych wpłaca się na odpowiednie konto w Bułgarskim Banku Narodowym, jako środki przewidziane na planowe inwestycje, co znajduje swój wyraz w odpowiednich

dyspozycjach Bułgarskiego Banku Inwestycyjnego, dotyczących finansowania obiektów budowlanych lub innych.

Bułgarski Bank Inwestycyjny stawia do dyspozycji organów okręgowych, gminnych lub społecznych środki pochodzące z odpisów amortyzacyjnych oraz innych źródeł wewnętrznych. Finansowanie z sum przewidzianych w budżetach rad okręgowych, gminnych lub społecznych jest dopuszczalne w granicach zrealizowanych przychodów wpłaconych do Kas Bułgarskiego Banku Inwestycyjnego.

Gdy Rada okręgowa lub gminna z jakichkolwiek bądź przyczyn nie zdąży wpłacić w całości przewidzianych w budżecie sum, może uzupełnić wpłaty na rachunek kredytów w wysokości niezbędnej do otrzymania środków na wykonanie zaplanowanych obiektów budowlanych lub innych. Bank sprawdza przyczyny opóźnienia i gdy uzna je za wystarczające, zezwala na udzielenie kredytu pod warunkiem, że nie jest to w sprzeczności z normalnym wykonaniem narodowego planu gospodarczego.

B. Specjalne źródła finansowania inwestycji.

Do Kas Bułgarskiego Banku Inwestycyjnego wpływają wszystkie fundusze ze specjalnym przeznaczeniem finansowania inwestycji, zebrane od państwa, rad okręgowych, gminnych i społecznych itp., instytucji spółdzielczych i prywatno-gospodarczych zakładów i przedsiębiorstw, niezależnie od ich formy prawnej, jak również wszystkie fundusze, których wpłata przewidziana jest w przyszłości od tych przedsiębiorstw z przeznaczeniem na cele inwestycyjne.

Chaotyczność w organizowaniu takich funduszy w przedsiębiorstwach gospodarczych, jaka miała miejsce dotychczas, wynikała z braku systemu ich tworzenia i bezplanowego ich użytkowania. Z tych też przyczyn fundusze o charakterze inwestycyjnym nie mogą być objęte jedną pozycją.

Z chwilą wejścia w życie nowego prawa budżetowego i sprawozdawczości budżetowej - organizacja funduszy państwowych uregulowana jest z mocy samego prawa i finansowanie inwestycji wymaga piśmiennej zgody ministra finansów. Fundusze takie tworzy się wyłącznie dla potrzeb, które nie mogą być zaspokojone z sum budżetowych. Rada Ministrów na podstawie raportu ministra finansów zamyka wszystkie fundusze nie odpowiadające wymogom prawa. Na podobnych zasadach zamyka się fundusze pochodzące z testamentów i darowizn, zarządzane przez państwo, gdy obciążają one całkowicie środki budżetowe.

Możemy ustalić następującą tymczasową nomenklaturę dla wpłacanych do banku funduszy o przeznaczeniu inwestycyjnym:

1. fundusz przedsiębiorstw państwowych,
2. " " rad okręgowych,
3. " " " gminnych,
4. " " związków spółdzielczych,
5. " przedsiębiorstw i związków prywatnych,
6. " spółdzielczej budowy ludowych szkół podstawowych,
7. " " " czytelni ludowych.

Tak podany schemat zróżniczkowany jest jeszcze wewnątrz poszczególnych grup, zależnie od celów, na jakie gromadzone są środki: nowe budowle, odbudowa, remont itp.

Jasne jest, że wymienione wyżej fundusze księgowane są oddzielnie od funduszy tworzonych z odpisów amortyzacyjnych i wpłacanych do banków na rachunek nowych budowli, odbudowę i remonty kapitalne. Środki na fundusze specjalne gromadzone są z różnych źródeł, natomiast fundusze na odbudowę i remont kapitalny tworzą się wyłącznie z odpisów amortyzacyjnych.

Rozchodowanie środków z tych funduszy odbywa się ściśle według określonego planu, w myśl specjalnych przepisów i zgodnie z przeznaczeniem, przewidzianym w państwowym planie gospodarczym, przy przestrzeganiu klauzul, limitów rocznych i trzymiesięcznych, dotyczących zaplanowanych środków i materiałów.

Poza limitem mogą być wydatkowane tylko środki i materiały nie włączone do planu narodowo-gospodarczego, pochodzące z bezinteresownej pracy ludności miejscowej, wykonanej przez organizacje brygadzierskie.

C. Fundusze pochodzące z odpisów amortyzacyjnych.

Amortyzacja - zmniejszenie wartości, oznacza stopniowe obniżanie wartości przedmiotu, lub majątku, odpowiednie do ilościowego lub jakościowego zużycia jego w procesie produkcyjnym, lub też wskutek wpływów atmosferycznych.

Maszyny, sprzęt, instalacje itp. zużywają się w procesach produkcyjnych, a zużycie to w formie odpisów amortyzacyjnych przerzucane jest na rachunek produkcji i traktuje się je, jako wydatki produkcyjne, stanowiące część kosztów produkcji.

Wskutek realizacji produkcji (sprzedaż produktu) zamortyzowana część przedmiotu lub majątku zamienia się na pieniądze i w ten sposób przechodzi do sfery środków obrotowych przedsiębiorstwa.

Fundusze zakładowe - maszyny, sprzęt itp. biorą udział w procesie produkcyjnym do chwili, w której tracą swą zdolność wypełniania funkcji produkcyjnych. Od tej chwili, jak również wskutek kapitalnego remontu zdolność produkcyjna zużytych urządzeń technicznych nie nadaje się do wykorzystania; wycofuje się więc je z obiegu, a wartość ich zamienia się na środki obrotowe, ściślej na pieniądze, które mogą być użyte na ich remont lub odbudowę.

Środki powstające z odpisów amortyzacyjnych pozostawały do czasu utworzenia Bułgarskiego Banku Inwestycyjnego w przedsiębiorstwach jako środki obrotowe i korzystano z nich dowolnie i bezplanowo. Dowlone i pozbawione kontroli wydatkowanie tych środków stwarzało sposobność do ich roztwonienia oraz do uchylania się od używania ich zgodnie z właściwym przeznaczeniem, a co najważniejsze, od uchylania się w dużym stopniu od twórczenia centralnego funduszu państwowego. Aby w przyszłości nie dopuścić do takiego stanu, ustalono, że 60% środków, otrzymanych z odpisów amortyzacyjnych, wszystkie przedsiębiorstwa gospodarcze wpłacają maszą do Kas Bułgarskiego Banku Inwestycyjnego każdego miesiąca, a pozostałe 40%, przeznaczone na remonty kapitalne, należy lokować w Bułgarskim Banku Narodowym. Te same zasady obowiązują również rady okręgowe, gminne, związki spółdzielcze łącznie z rolniczymi spółdzielniami pracy, przedsiębiorstwa prywatne i inne w zakresie odpisów amortyzacyjnych.

Rachunkowość w zakresie odpisów amortyzacyjnych, przeznaczonych na rozbudowę i odbudowę przedsiębiorstw państwowych, prowadzi się centralnie na ogólnych kontach, rachunkowość zaś tychże odpisów na te same cele w radach okręgowych, gminnych, spółdzielczych, przedsiębiorstwach prywatnych i innych prowadzi się oddzielnie według przedsiębiorstw.

Sprawa odpisów amortyzacyjnych i ocena majątków stanowi jeden z najbardziej złożonych problemów w obecnym czasie, gdyż jest związana z problemem cen. Zagadnienia szacunkowe, związane z amortyzacją będą przedmiotem oddzielnych rozważań. Tu należy jeszcze wymienić ogólne zasady prawidłowego przeliczania obrotów według wskazań następujących:

- a. wartość początkowa funduszu zakładowego,
- b. zużycie funduszu zakładowego i zaliczona amortyzacja,
- c. wartość pozostałej części funduszu zakładowego,
- d. wartość nowopowstałego funduszu zakładowego.

Stosowanie tych wskaźników umożliwia badania nad sposobem utworzenia, odbudowę i zwiększenie funduszy zakładowych.

Oczywiście, odtwarzanie wartości funduszy zakładowych nie jest równoległe, ani w czasie, ani w rozmiarach z rytmem faktycznej odbudowy. Niezależnie od tego, w jednym i w tym samym czasie fundusze zakładowe w formie naturalnej przeważnie tracą powoli swą zdolność produkcyjną w miarę tego, jak przybierają formę pieniężną drogą odpisów amortyzacyjnych. Np. maszyna, której praca ma trwać przeciętnie 10 lat - posiada jeszcze u schyłku 8 roku około $2/10$ zdolności produkcyjnej, co zostało przewidziane i uwzględnione w odpisach amortyzacyjnych. W końcu 10-ego roku zakładamy teoretycznie, że powyższa maszyna nie jest zdolna do dalszej pracy, co znów często nie odpowiada rzeczywistości.

Z powyższych względów fundusze zakładowe danego przedsiębiorstwa mogą być oceniane jak następuje:

1. na podstawie oceny inwentarza według norm opracowanych przez właściwe organy,
2. według cen umownych dla obiektów budowlanych, gdy oddaje się je do wykonania organizacjom przedsiębiorstw i według kosztów własnych budowli wykonywanych sposobem gospodarczym.
3. według cen fabrycznych na nabyte w kraju wyroby przemysłowe, służące do celów inwestycyjnych,
4. według importowych na sprzęt sprowadzony z zagranicy.

Ogólna ocena techniczna funduszy zakładowych winna zawierać charakterystykę każdego poszczególnego obiektu należącego do tych funduszy, wyrażoną w następujących wskaźnikach:

1. koszty społeczno-gospodarcze odtworzenia każdego z obiektów oraz funduszy zakładowych w całości,
2. wartość uprzedmiotowionej pracy społecznej, włożonej w utworzenie funduszy zakładowych,
3. stopień zużycia poszczególnych przedmiotów majątkowych, stanowiących części składowe funduszy zakładowych,
4. przeciętny termin zużywania się poszczególnych obiektów z funduszy zakładowych, na podstawie których te wskaźniki można będzie ustalić właściwą stopę odpisów amortyzacyjnych.

cyjnych,

5. ustalenie cen dla poszczególnych obiektów majątkowych, wchodzących w skład funduszków zakładowych, uwzględniając warunki powojenne odbudowy.

Ponieważ zdajemy sobie sprawę z trudności wyceniania przedmiotów majątkowych wobec braku ścisłych zasad obliczania odpisów amortyzacyjnych, korzystamy do czasu ich wydania, z dotychczasowej praktyki z zastosowaniem przepisów art. 8 ustawy o dochodzie ogólnym.

W Federacyjnej Jugosłowiańskiej Republice Ludowej problem funduszków amortyzacyjnych nie został w całości rozwiązany.

Sprawę funduszków amortyzacyjnych reguluje tam specjalna ustawa, na mocy której minister finansów wydaje rozporządzenia wykonawcze i tablice odpisów amortyzacyjnych. Rozporządzenia regulują metody obliczania odpisów dla poszczególnych sektorów gospodarczych. Do końca 1947 r. rozporządzenia te objęły: przemysł, rolnictwo, przedsiębiorstwa budowlane, transport, banki, hotele oraz niektóre inne przedsiębiorstwa. W r. 1948 opracowuje się dalsze rozporządzenia.

Odpisy amortyzacyjne w Federacyjnej Republice Ludowej są dokonywane proporcjonalnie do wydatków produkcyjnych na podstawie ustalonej stopy procentowej dla przedsiębiorstw każdej kategorii wg. branż. Stopą procentową określają dyrekcje odpowiednich zjednoczeń, uzgadniając ją następnie z resortowymi ministerstwami i związkową komisją planowania. Tak opracowane tablice stopy amortyzacji przedkłada się ministrowi finansów i ten wydaje zarządzenia wprowadzające je w życie.

U nas w Bułgarii powstające z odpisów amortyzacyjnych fundusze, które wpłacają przedsiębiorstwa państwowe, dzielą się na dwie grupy:

1. 60% ogólnej sumy odpisów amortyzacyjnych przeznacza się na rozszerzenie i odbudowę funduszków zakładowych i wpłaca się je do kas Bułgarskiego Banku Inwestycyjnego: rachunkowość w tej dziedzinie prowadzi się centralnie w banku, który prowadzi specjalną kartotekę, kontrolującą terminowe wpłacanie kwot miesięcznych,
2. 40% ogólnej sumy amortyzacyjnej przeznacza się na remonty kapitalne i wpłaca się je w Bułgarskiego Banku Narodowego, załączając wykaz przewidzianych robót.

Na tych samych zasadach dzieli się i wpłaca do banku odpisy amortyzacyjne przedsiębiorstw okręgowych, gminnych, spółdzielczych i

innych nie państwowych, z tą różnicą, że sumy wpłacone do Bułgarskiego Banku Narodowego są księgowane z odpowiednią specyfikacją na dobro wpłacającego.

Sumy amortyzacyjne wpłaca się każdego miesiąca w ciągu całego roku, czyli ustaloną sumę amortyzacyjną rozkłada się na dwanaście rat. Sumy te wpłaca się w terminie do 10-ego każdego miesiąca za miesiąc ubiegły do właściwych banków lub ich korespondentów. Wyjątek stanowią gospodarstwa rolne państwowe i należące do spółdzielni pracy, które wpłacają sumy amortyzacyjne do banków w terminach rocznych, lecz nie później jak do 31 marca.

Bank przez swoje organy kontrolne, na podstawie ściśle wypełnianych koniecznymi danymi wykazów, składanych przez wszystkie przedsiębiorstwa gospodarcze w kraju - czuwa nad terminowym wpłaceniem orławianych odrisów.

Przychód z sum amortyzacyjnych, wpłacanych przez przedsiębiorstwa państwowe na odbudowę lub rozbudowę, wlicza się do budżetu państwowego i bierze się je w rachubę przy opracowywaniu narodowego planu gospodarczego.

Zróżka finansowe tej kategorii stwarzają korzystną perspektywę dla zorganizowania i rozszerzenia funduszków zakładowych naszej gospodarki, co kładzie kres systemowi rujnowania istniejącego majątku.

D. Zróżka oparte na ubezpieczeniach od wypadków

Oprócz odpisów amortyzacyjnych poszczególne przedsiębiorstwa stawiają do dyspozycji Bułgarskiego Banku Inwestycyjnego część środków powstałych ze składek na cele ubezpieczeń od wypadków. Wpłaty z tego tytułu przelewane być winny do Bułgarskiego Banku Inwestycyjnego na rachunek nowych inwestycji i rozbudowy funduszków zakładowych. Sumy te należy wpłacać do Banku w ciągu jednego miesiąca po sporządzeniu bilansu przedsiębiorstwa, związki zaś spółdzielcze przelewają te wpłaty do Banku na wyżej wspomniany rachunek po upływie miesiąca od daty rocznego zebrania sprawozdawczego. Wpłaty księguje się na dobro wpłacającego i pozostawia się do jego dyspozycji, niezależnie od tego czy przedsiębiorstwo wpłacające jest przedsiębiorstwem państwowym, prywatnym, czy spółdzielczym.

E. Źródła oparte na rezerwach wewnętrznych

Dla zasilenia funduszy przeznaczonych na cele inwestycyjne przedsiębiorstwa wpłacają na te cele środki, pochodzące z zapasów wewnętrznych. Źródła te zależnie od działalności, możliwości i potrzeb przedsiębiorstw mogą być tworzone okresowo lub stale. Środki płynące z rezerw wewnętrznych o przeznaczeniu inwestycyjnym wpłacane są do Banku z zachowaniem porządku, zasad i terminów przewidzianych dla funduszy specjalnych. Tworzenie rezerw wewnętrznych posiada szczególnie ważne znaczenie dla wszystkich przedsiębiorstw, a tym samym i dla gospodarstwa narodowego oraz dla organizacji spółdzielczo-gospodarczych. Organizacjom tym postawione są bardzo odpowiedzialne zadania narодно-gospodarcze, których wykonanie wymaga znacznych środków o przeznaczeniu inwestycyjnym.

Środki te gromadzone są ze wszystkich źródeł, wliczając w nie i rezerwy wewnętrzne, które należy brać pod uwagę przysporządzaniu planów finansowych, produkcyjnych i gospodarczych dla wszelkich przedsiębiorstw.

Poszczególne organizacje gospodarcze mogą m.in. przeznaczać na inwestycje środki z następujących źródeł:

- 1) określony procent od dochodów pieniężnych, pochodzących z produkcji zbóż,
- 2) część dochodów pieniężnych z hodowli i uprawy roślin technicznych,
- 3) sumy uzyskane ze sprzedaży zbędnych przedmiotów majątkowych, a przeznaczone na odtworzenie majątku,
- 4) sumy uzyskane ze sprzedaży żywego inwentarza roboczego i produkcyjnego w celu zamiany na rasowy,
- 5) premie ubezpieczeniowe z tytułu zniszczonego majątku, przeznaczone na jego odtworzenie,
- 6) wszystkie wpłaty wstępne do spółdzielni, o specjalnych przeznaczeniach,
- 7) odsetki otrzymane z wkładów bankowych, jednak bez prawa dowolnego i niecelowego ich rozchodowania,
- 8) subsydia, zapomogi i darowizny otrzymane od państwa, gmin itp. są wpłacane również do banku na r-k specjalny.

Analogiczne zasady obowiązują przy wydzielaniu sum, przeznaczanych na inwestycje w spółdzielniach pracy przemysłowej. Mianowicie

na cele to przeznaczyć można:

- 1) określony odsetek dochodu z produkcji seryjnej,
- 2) określony odsetek dochodu z konfekcji, gdy dochód ten przekracza przewidzianą normę,
- 3) sumy, wpływające ze sprzedaży zbędnego lub też nieprzydatnego majątku, które mają być zużytkowane na nabycie nowego majątku (maszyny, sprzęt, instalacje, narzędzia itp.),
- 4) sumy wpływające ze sprzedaży odpadków,
- 5) premie ubezpieczeniowe z tytułu zaginionego majątku, które to sumy mogą być użyte tylko na wyrównanie strat,
- 6) wszelkie wpłaty wstępne, które wnoszą członkowie spółdzielni na mocy statutu,
- 7) procenty od wkładów bankowych,
- 8) subsydia, zapomogi, darcwizny o specjalnym przeznaczeniu.

Wszystkie przedsiębiorstwa i organizacje państwowe, okręgowe, gminne, społeczne i spółdzielcze mają możliwość wykorzystania do celów inwestycyjnych rezerw wewnętrznych na zasadach wyżej wymienionych.

Właściwe urzędy i instytucje winny dołożyć starań i wysiłków, ażeby wszystkie im podległe organizacje i przedsiębiorstwa najszczegółowiej opracowały normy odpisów, przeznaczonych na rezerwy wewnętrzne. Bank systematycznie czuwa drogą kontroli i rewizji nad terminowością wpłat. To samo zadanie ciąży i na innych organach państwowych, prowadzących kontrolę finansową.

Zgromadzone i wpłacone do banku środki, płynące z rezerw wewnętrznych, księgowane są na dobro przedsiębiorstwa wpłacającego.

F. Źródła oparte na środkach obcych wpłacanych do przedsiębiorstw.

Nieradkie są wypadki, kiedy do poszczególnych przedsiębiorstw napływają środki obce na dłuższy okres czasu. Środki te należy lokować w Banku, który wobec długoterminowego charakteru swej akcji inwestycyjnej, ma możliwość wykorzystania tych środków na akcję krótkoterminową. Akcja krótkoterminowa dotyczy zjednoczeń budowlanych, którym Bank stawia do dyspozycji kredyty w ramach kredytu krótkoterminowego na wykonanie budowli przewidzianych w planie. W takich wypadkach przedsiębiorstwa mogą korzystać z wpływających do nich środków obcych.

G. Źródła oparte na udziale ochotniczej pracy ludności ("brygady")

Jak wiadomo w ustroju republiki ludowej zaznaczył się wybitnie masowy ruch brygaderski (ochotniczy), zastosowany w robotach budowlanych. Część wartości tej pracy należy włączyć do planu gospodarczego do kategorii nowych inwestycji. W tych wypadkach należy usilnie przestrzegać ścisłości księgowania przy obliczaniu wartości pracy brygad.

H. Źródła oparte na funduszach opieki mieszkaniowej

Poza problemem żywnościowym i odzieżowym, zagadnienie mieszkaniowe jest najdotkliwszą bolączką dla społecznie słabych warstw narodu. Kryzys mieszkaniowy, wywołany zniszczeniami wojennymi i niedostateczność nowowznoszonych budowli daje się bardzo boleśnie odczuwać. Próby właściwego rozwiązania tego zagadnienia nie były ujęte w żaden system, który by stwarzał społecznie słabym warstwom możliwości zdobycia własnego mieszkania.

Dlatego też program budowlany republiki ludowej ma na celu rozwiązanie tego zagadnienia drogą dostarczenia higienicznych i praktycznych mieszkań dla świata pracy. Bank Inwestycyjny obejmuje tak zwaną opiekę mieszkaniową i kredytuje budownictwo mieszkaniowe. Budownictwo to urzeczywistnia się ze środków zebranych w pierwszym rzędzie od samych bezdomnych z pomocy kredytowej od państwa, okręgów gmin, instytucji i wszelkich przedsiębiorstw. W celu zebrania odpowiednich środków na budownictwo mieszkaniowe Bank Inwestycyjny organizuje następujące źródła:

- 1) sumy z wypłat dokonywanych na te cele przez osoby prywatne, dorosłe i małoletnie,
- 2) subsydia państwowe, przedsiębiorstw państwowych, przedsiębiorstw państwowych wydzielonych, przedsiębiorstw okręgowych, gminnych i spółdzielczych, popierających budownictwo mieszkaniowe,
- 3) środki, pochodzące ze specjalnych funduszy przedsiębiorstw, przeznaczonych na budowę mieszkań i poprawę warunków kulturalno-mieszkaniowych,
- 4) wkłady dowolne do instytucji państwowych i kas pogrzebowych, które mogą być wykorzystane na budownictwo mieszkaniowe oraz
- 5) zaplanowane kredyty budżetowe w planie narodowo-gospodarczym na budownictwo mieszkaniowe.

I. Rezerwy instytucji państwowych i społecznych

Niektóre instytucje państwowe, jak np. Państwowy Instytut Ubezpieczeń, Instytut Ubezpieczeń Społecznych, Kasy Pogrzebowe gromadzą poważne środki lokowane na długie terminy. Z części tych środków korzysta się do celów inwestycyjnych. Bułgarski Bank Inwestycyjny posiada wszelką podstawę do czerpania z tego źródła funduszy, które włącza się do ogólnego planu kredytowego republiki. Umożliwia to rozszerzenie działalności Banku i otwiera perspektywę stworzenia jedynego scentralizowanego systemu planowego kredytowania.

J. Źródła oparte na kapitale zakładowym i funduszach własnych Bułgarskiego Banku Inwestycyjnego

Główne źródła Bułgarskiego Banku Inwestycyjnego stanowią jego kapitał zakładowy i fundusze własne. Zgodnie z art. 25 prawa bankowego kapitał zakładowy Bułgarskiego Banku Inwestycyjnego jest nieograniczony. Tworzy się on z kapitału zakładowego i funduszy Bułgarskiego Banku Hipotecznego oraz bezprocentowych wkładów Bułgarskiego Banku Narodowego z tej części kapitału zakładowego i rezerw, które na podstawie wymienionego artykułu prawa bankowego są przeznaczone na akcję długo- i krótkoterminową. Kapitał zakładowy Bułgarskiego Banku Inwestycyjnego powiększa się zależnie od rocznych wyników operacyjnych, ujawnionych w końcu roku. Z kapitału zakładowego i sum, wpływających z tytułu rocznych obliczeń wynikowych, Bank tworzy rezerwy i inne fundusze o różnych przeznaczeniach. Środ-

Środki te są stawiane do dyspozycji planu kredytowego republiki ludowej.

K. Źródła kredytowe Bułgarskiego Banku Narodowego

Bułgarski Bank Inwestycyjny korzysta przy finansowaniu i kredytowaniu budownictwa ze środków uzyskanych w drodze pożyczek z Bułgarskiego Banku Narodowego, na specjalnych warunkach.

Zanim zostaną wprowadzone w życie wszystkie projekty zawarte w Narodowym Planie Gospodarczym i zanim Banki zgromadzą dostateczne środki ze źródeł wymienionych w poprzednich rozdziałach - upływie jeszcze pewien przeciąg czasu. W pierwszym okresie sumy, stojące do dyspozycji na cele inwestycyjne, są więc ograniczone.

Niezależnie od tego jasne jest, że reforma prawa bankowego stworzyła ścisłą specjalizację źródeł i wpływów. Jest to szczególnie

ważne dla Bułgarskiego Banku Inwestycyjnego, którego zadaniem jest prowadzenie akcji długoterminowego kredytowania, co wymaga wielkiej ostrożności i umiętności przewidywania.

System bankowy Fed.Lud.Rep.Jugosłowiańskiej charakteryzują zują specjalne stosunki pomiędzy Bankiem Narodowym i Inwestycyjnym. Np. celem zapewnienia dopływu źródeł do Jugosłowiańskiego Banku Inwestycyjnego Bank Narodowy musi stawić do dyspozycji Bułgarskiego Banku Inwestycyjnego 5% od sumy wszystkich rachunków bieżących.

Oprócz tego na mocy planu kredytowego minister finansów określa corocznie odpowiedni procent (który waha się od 10 do 60%) od wkładów Banku Narodowego, które te sumy przekazuje się do dyspozycji Bułgarskiego Banku Inwestycyjnego z przeznaczeniem na akcję kredytową dla budownictwa.

Niewątpliwie i u nas Bułgarski Bank Narodowy odegra jeszcze swoją rolę w organizacji finansowania i kredytowania planowego budownictwa.

L. Źródła, płynące z pożyczek obligacyjnych

Bułgarski Bank Inwestycyjny na mocy ustawy o organizacji bankowości uprawniony jest do emitowania pożyczek obligacyjnych. Do tego źródła Bank ucieka się w wypadkach, gdy podejmuje poważniejszą inicjatywę budowlaną, a przewidziane środki budżetowe z przedsiębiorstw na to nie wystarczają. W takich wypadkach Bank za zgodą rządu może emitować pożyczkę obligacyjną. Zasady, formalności, terminy i inne warunki pożyczek obligacyjnych są te same, jak i przy pożyczkach państwowych.

Jugosłowiański Bank Inwestycyjny posiada odrębną Dyрекcję "Długów", która zarządza długami państwowymi wewnętrznymi i zagranicznymi i której zadaniem jest gromadzenie środków na budownictwo drogą emitowania pożyczek obligacyjnych.

M. Organizacja akcji finansowania i kredytowania

Jak podkreślaliśmy na samym początku, akcję finansowania i kredytowania przeprowadza się w ramach planu narodo-gospodarczego. Plan ten organizowany jest w skali zależnej od środków i rezerw materialnych. Tego rodzaju planowe korzystanie ze źródeł finansowych może być osiągnięte jedynie w gospodarce socjalistycznej, opartej na centralnym dysponowaniu środkami tak na odcinku inwestycji, jak

i. w innych działach gospodarki narodowej.

Podkreślamy raz jeszcze, że w Bułgarskim Banku Inwestycyjnym akumuluje środki na cele inwestycyjne. Odbywa się to drogą wpływów: a) z budżetów państwowych, b) z własnych środków przedsiębiorstw i instytucji, c) z bankowych środków kredytowych.

Sposoby lokowania tych funduszy są następujące:

a) finansowanie państwowych, autonomicznych i rządzonych przez rady przedsiębiorstw, objętych planem narodo-gospodarczym. Finansowanie jest bezprocentowe, tak samo, jak przyznawane Bankowi dotacje budżetowe. Celowości finansowania przestrzega sama instytucja właściwa dla danego obiektu. Kontrola finansowa oraz pieczę nad właściwym zużyciem środków należy do Banku Inwestycyjnego.

Finansowanie przedsiębiorstw odbywa się w skali zależnej od wykazanych przez nie potrzeb, bez względu na to, jakie środki są zgromadzone na te cele przez samo przedsiębiorstwo. Ta zasada stosowana jest w interesie ogólnogospodarczym.

b) Finansowanie przedsiębiorstw z ich środków własnych, czyli z funduszy zgromadzonych z różnych źródeł.

c) Kredytowanie ze źródeł bankowych. Kredyty są długoterminowe i krótkoterminowe, a mianowicie:

1. długoterminowe, których środki lokuje się w inwestycjach na warunkach stopniowego ich amortyzowania przez samo przedsiębiorstwo,
2. krótkoterminowe, udzielane na określony sezon budowlany i przeznaczone na wykonanie konkretnego obiektu budowlanego. Kredytów tych udziela się zjednoczeniom budowlanym.

Na zakończenie należy wspomnieć, że zadania włożone na Bułgarski Bank Inwestycyjny mają wielkie znaczenie gospodarcze dla przemysłowienia naszego kraju, a prowadzone przez ten Bank na wielką skalę roboty melioracyjne podniosą również stan naszej gospodarki rolnej.

